

Paerewa Paetae

Aronga	Hangarau 1.4		
Ingoa	Te whakaputa i tētahi hua hangarau mai i te mātauranga Māori hei whakaea i tētahi tauāki		
Kaupae	1	Whiwhinga	6
Marau akoranga	Te Marautanga o Aotearoa		
Kokonga akoranga	Hangarau		
Mana rēhita	Kua rēhitatia	Te rā i mana ai	12 Hakihea 2013
Te rā e arotakengia ai	31 Hakihea 2019	Te rā i puta ai	12 Hakihea 2013

Te Hononga ki te Marautanga

I ahu mai tēnei paerewa paetae i te Taumata 6 o *Te Marautanga o Aotearoa*, i whakaputaina e Te Pou Taki Kōrero i te tau 2008.

Whāinga Paetae

Ngā Āhukatanga o te Hangarau

- Ka tirohia ngā uara me ngā whakapono o iwi kē, ka:*
  - whakahāngai ki te otinga;*
  - mōhio ki ngā whakaharatau;*
  - whakarite ki ngā hangarau a tangata kē;*
  - mārama ki ngā ārai me ngā huarahi wātea ka taea.*
- Ka tūhura i ngā āhukatanga matua o te tangata e pā ana ki:*
  - ngā pūnaha, ngā tukanga rānei;*
  - te hiahia o ngā kiritaki;*
  - ngā rautaki whakatairanga ki te kiritaki.*

Te Whakaharatau Hangarau

- Ka arohaehae i ngā whakatakotoranga hoahoa whaiaro, ā ētahi atu hoki, hei āwhina.*
- Ka whakamātautau i ngā raraunga me ngā mōhiotanga hou kia puta ai he otinga tika.*

E hono ana ki te Papa Whakaako mō Hangarau kei te pae tukutuku nei:

<http://tmoa.tki.org.nz/Te-Marautanga-o-Aotearoa/Taumata-Matauranga-a-Motu-Ka-Taea>.

Te Hononga ki ngā Tikanga Aromatawai

Kei tēnei pae ipurangi ngā Tikanga Aromatawai mō tēnei paerewa paetae:

<http://tmoa.tki.org.nz/Te-Marautanga-o-Aotearoa/Taumata-Matauranga-a-Motu-Ka-Taea>.

Paerewa Paetae

<p>Paetae Te whakaputa i tētahi hua hangarau mai i te mātauranga Māori hei whakaea i tētahi tauāki.</p>	<p>Hei tohu i te paetae:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ka whakaputa i tētahi hua hangarau whaitake mā te whiriwhiri, te whakamahi me te whakamātautau hoki i ngā rawa, ngā mahi ā-ringa me ngā tukanga.
<p>Kaiaka He kaiaka te whakaputa i tētahi hua hangarau mai i te mātauranga Māori hei whakaea i tētahi tauāki.</p>	<p>Hei tohu i te kaiaka:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ka arotake i te whaitake o taua hua hangarau i roto i te taiao e whakamahia ai taua hua hangarau.
<p>Kairangi He kairangi te whakaputa i tētahi hua hangarau mai i te mātauranga Māori hei whakaea i tētahi tauāki.</p>	<p>Hei tohu i te kairangi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ka parahau i te whaitake o taua hua hangarau mā te whakamātautau me te ui i ngā whakaaro o te hunga e whai pānga ana.

Kōrero Āpiti

1 E whai ake nei ko te whakamāramatanga o ngā kupu whaitake, kīanga rānei:

hua hangarau	Ko tētahi hanga, ko tētahi pūnaha, ko tētahi tukanga rānei, otirā tērā pea ko te tauira, ko te hoahoa rānei mō tētahi o aua hua hangarau.
mātauranga Māori	Ngā mātauranga, ngā māramatanga me ngā whakapono o te Māori. Nō nehe, nō nāianeī, ā, mō āpōpō hoki. He mātauranga anō tō tēnā hapū, tō tēnā iwi.
tauāki	He pitopito kōrero whānui tonu mō tētahi hua hangarau, arā, mō tōna āhua, te pēhea o tana mahi me te take e mahia mai ai, tae rawa atu ki ngā tino tohutohu mō te whakaputa i taua hangarau. Mā taua hangarau e ea ai ngā hiahia o te tangata e whai pānga ana, otirā e whāia ai ētahi huarahi hou kua wātea mai i roto i te ao hurihuri. Ka waiho te tauāki nei hei ārahi i te ringa hangarau i roto i te whakaputanga o te hua hangarau, otirā hei arotake i te hāngai me te whaitake o taua hangarau ki te take i whakaputaina ai.
whaitake	Kua whaitake te hua hangarau mēnā kua ea tā te tauāki i whakatakoto ai, arā, kua hāngai pū ki ngā hiahia o te hunga e whai pānga ana i roto i te taiao e tika ana, kua ū ki te take i whakaputaina ai.

- 2 Mā te kaiako, mā te ākonga rānei te tauāki e whakaputa. Otirā, kāore e aromatawaingia ngā āhuetanga e pā ana ki te putanga o te tauāki i tēnei paerewa. Tērā e tīkina atu te tauāki i puta i te Paerewa Paetae 91714 Hangarau 1.1 me ōna āhuetanga i whanake mai i taua putanga. Mā te kaiako anō e whakatau mēnā e pai ana te tauāki hei whakatutuki i tēnei aromatawai.
  - 3 Ka pai tonu kia whai tēnei paerewa i te Paerewa Paetae 91716 Hangarau 1.3, *Te whakaputa i tētahi ariā hoahoa mai i te mātauranga Māori hei whakaea i tētahi tauāki.*
-

Tātari Kounga

- 1 Me mātua whakamana ngā Kaituku Akoranga me ngā Whakahaere Whakangungu Ahumahi e te Mana Tohu Mātauranga o Aotearoa ka rēhita ai i ngā hua ka puta mai i ngā aromatawai ki ngā paerewa paetae.
- 2 Ko ngā Kaituku Akoranga me ngā Whakahaere Whakangungu Ahumahi kua mana, ā, e aromatawai ana i ā rātou hōtaka ki ngā paerewa paetae, me uru rātou ki ngā pūnaha whakarite e tika ana mō aua paerewa paetae.

Ko te tohutoro ki te Mahere Whakamana, Whakaōritenga hoki

0233